

**Ziņojums
par speciālā budžeta izpildi 2021.gadā un plānu 2022.gadam**

Speciālā budžeta izpilde 2021.gadā

Speciālā budžeta ieņēmumi 2021. gadā bija 3 410,1 milj. euro, izdevumi – 3 209,6 milj. euro. Speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikums palielinājies no 1 237,3 milj. euro gada sākumā līdz 1 437,8 milj. euro gada beigās. Šādu rezultātu ietekmēja ieņēmumu pārsniegums pār izdevumiem 200,5 milj. euro apmērā.

Speciālā budžeta pamatrādītāji 2021.gadā:

	Plāns, milj. euro	Izpilde, milj. euro	Izmaiņas pret plānu		Izmaiņas pret iepriekšējo gadu	
Ieņēmumi	3 215,2	3 410,1	+194,9	+6,1%	+302,6	+9,7%
Izdevumi	3 236,7	3 209,6	-27,1	-0,8%	+216,9	+7,2%
Finansiālā balance	-21,4	+200,5	+222,0	x	+85,6	x
Atlikums gada sākumā	1 237,3	1 237,3	0	x	+114,9	x
Atlikums gada beigās	1 215,9	1 437,8	+222,0	x	+200,5	x

Speciālā budžeta ieņēmumos tika ieskaitīti par 194,9 milj. euro vairāk nekā plānots un izdevumi par 27,1 milj. euro nesasniedza plānoto, kas kopumā pozitīvi ietekmēja finansiālo situāciju, jo naudas līdzekļu atlikums 2021. gada beigās pārsniedza plānoto rādītāju par 222,0 milj. euro.

Valsts pensiju speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 952,4 milj. euro gada sākumā līdz 1 083,8 milj. euro gada beigās.

Nodarbinātības speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 102,3 milj. euro gada sākumā līdz 171,1 milj. euro gada beigās.

Darba negadījumu speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 15,2 milj. euro gada sākumā līdz 18,9 milj. euro gada beigās.

Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā līdzekļu atlikums samazinājies no 167,3 milj. euro gada sākumā līdz 163,6 milj. euro gada beigās.

Likumā „Par valsts budžetu 2021.gadam” noteikts, ka saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu”:

1) sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu sadalījums 2021. gadā ir šāds: sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumos — 97,22 procenti un pamatbudžeta ieņēmumos veselības apdrošināšanai — 2,78 procenti;

2) sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumu sadalei 2021. gadā piemēro šādus ieņēmumu īpatsvarus: valsts pensiju speciālajā budžetā — 70,82 procenti; nodarbinātības speciālajā budžetā — 6,25 procenti; darba negadījumu speciālajā budžetā — 2,01 procenti; invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā — 20,92 procenti.

Speciālā budžeta ieņēmumi 2021.gadā, salīdzinot ar 2020.gadu palielinājušies par 302,6 milj. euro (+9,7%). Sociālās apdrošināšanas iemaksu likme 2021.gadā samazināta līdz 34,09% (tai skaitā 1% veselības nodoklis), attiecīgi - darba ņēmēja likme samazināta no 11,0% līdz 10,5% un darba devēja likme samazināta no 24,09% līdz 23,59%, savukārt ar 2021. gada 1. jūliju ieviests iemaksu minimālais apmērs. Ieņēmumi no sociālās apdrošināšanas iemaksām 2021.gadā bija 3 018,0 milj. euro, kas par 177,7 milj. euro (+6,3%) pārsniedza plānoto rādītāju un par 202,2 milj. euro (+7,2%) pārsniedza iepriekšējā gada ieņēmumus. Pēc Valsts kases informācijas, laika periodā no 2021.gada 1.janvāra līdz 2021.gada 31.decembrim, valsts pamatbudžetā ir ieskaitīts veselības nodoklis 104,1 milj. euro apmērā.

Pēc Aģentūras statistikas datiem sociāli apdrošināto personu skaits ir samazinājies no 1 083,9 tūkst. personām 2020.gadā līdz 1 073,8 tūkst. personām 2021. gadā, savukārt vidējā apdrošināšanas iemaksu alga palielinājusies no 939,93 euro 2020. gadā līdz 1 067,52 euro 2021.gadā. Brīvprātīgo iemaksu veicēju skaits ir samazinājies no 220 personām ar vidējo iemaksu algu 446,55 euro 2020.gadā līdz 189 personām ar vidējo iemaksu algu 545,86 euro 2021.gadā. Brīvprātīgo iemaksu kopsumma 2021.gadā par 5,5% nerasniedza iepriekšējā gada rezultātu.

2021. gadā Aģentūra ir veikusi solidaritātes nodokļa sadali un pārskaitīšanu: 24,1 milj. euro iedzīvotāju ienākuma nodokļu kontā, 33,0 milj. euro valsts pensiju speciālajā budžetā un 0,001 milj. euro privāto pensiju fondu plānos.

Iemaksu likme valsts fondēto pensiju shēmā 2021.gadā saglabājas iepriekšējā gada līmenī - 6 procenti (2013. - 2014.gadā likme bija 4%, 2015. gadā 5%, no 2016. gada un turpmāk attiecīgi 6%). 2021.gadā valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājiem pārskaitītas iemaksas 598,4 milj. euro apmērā, kas ir par 28,5 milj. euro (+5,0%) vairāk nekā 2020.gadā. Uz 2021. gada beigām valsts fondēto pensiju shēmas kopējie līdzekļi (uzkrātais kapitāls) bija 6,0 miljrd. euro.

Nenodokļu ieņēmumi speciālajā budžetā 2021.gadā bija 74,3 milj. euro, kas par 3,4 milj. euro (+4,8%) pārsniedza iepriekšējā gada apjomu. Rezultāts pamatā skaidrojams ar uzkrātā fondēto pensiju kapitāla iemaksu palielinājumu valsts pensiju speciālajā budžetā saistībā ar 2. pensiju līmeņa dalībnieka nāvi, vecuma pensijas pieprasīšanu un pievienošanu ES fondēto pensiju shēmai.

2021. gadā saņemtas dotācijas no valsts pamatbudžeta 317,8 milj. euro apmērā, kas ir par 96,9 milj. euro (+43,9%) vairāk nekā iepriekšējā gadā. Palielinājums galvenokārt saistīts ar pakalpojumu izmaksu nodrošināšanu saistībā ar Covid-19 ietekmi un atbalstu minimālā ienākuma palielināšanai no 2021. gada 1. janvāra.

Speciālā budžeta izdevumi 2021.gadā, salīdzinot ar 2020.gadu, palielinājušies kopumā par 216,9 milj. euro (+7,2%), ko ietekmēja vairāki faktori:

Pensiju apmēra palielinājums pamatā skaidrojams ar minimālā ienākuma palielināšanu un pensiju indeksāciju, kas tika veikta 2021. gada 1. oktobrī, kā arī ņemot vērā iepriekšējā gadā veiktās indeksācijas ietekmi. 2021.gada 1.oktobrī tika pārskatīta valsts pensija vai tās daļa, kas nepārsniedz 470 euro, izņemot Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku, I grupas invalīdu un politiski represēto personu pensijas, kuras pārskatīs neatkarīgi no apmēra. Indeksācijai tiek piemēroti diferencēti indeksi, ņemot vērā pensijas veidu un vecuma pensijas saņēmēja apdrošināšanas stāža lielumu:

1,0507 (ņemot vērā 80% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu 45 gadi un vairāk;

1,0479 (ņemot vērā 70% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 40 līdz 44 gadiem;

1,0451 (ņemot vērā 60% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 30 līdz 39 gadiem un pensijām, kas piešķirtas par darbu kaitīgos apstākļos;

1,0423 (ņemot vērā 50% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu līdz 29 gadiem un citām valsts pensijām, atlīdzībām un piemaksām. Sociālās apdrošināšanas pakalpojumu vidējā apmēra palielinājums, kas pamatā saistīts ar vidējās iemaksu algas izmaiņām. Atsevišķu pakalpojumu saņēmēju skaita palielinājums skaidrojams ar Covid-19 ietekmi.

Speciālā budžeta rezultātīvo rādītāju izmaiņas pret iepriekšējo gadu:

Pakalpojums	Rādītājs	2020.gada izpilde	2021.gada izpilde	Izmaiņas	
Valsts pensijas	Saņēmēju skaits*	532,3	526,1	-6,2	-1,2%
	Vidējais apmērs, euro	360,68	390,12	+29,44	+8,2%
Bezdarbnieka pabalsts	Saņēmēju skaits*	42,6**	31,7	-10,9	-25,6%
	Vidējais apmērs, euro	342,91**	317,82	-25,09	-7,3%
Darba negadījumu pakalpojumi	Saņēmēju skaits*	11,9	12,5	+0,6	+5,0%
	Vidējais apmērs, euro	401,61	427,96	+26,35	+6,6%
Maternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	1,3	1,3	0	0%
	Vidējais apmērs, euro	3 209,01	3 535,88	+326,87	+10,2%
Slimības pabalsts	Saņēmēju skaits*	18,9	25,9	+7,0	+37,0%
	Vidējais apmērs, euro	1 027,32	975,31	-52,01	-5,1%
Paternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	0,8	0,8	0	0%
	Vidējais apmērs, euro	383,10	413,89	+30,79	+8,0%
Vecāku pabalsts	Saņēmēju skaits*	21,3	20,3	-1,0	-4,7%
	Vidējais apmērs, euro	453,54	480,26	+26,72	+5,9%

*) izmaksāts vidēji mēnesī tūkst. personām

***) t.sk. līdzekļi no neparedzētiem gadījumiem ~20 milj. euro

2021.gadā vairāk nekā plānots bija izdevumi pensijām indeksācijas rezultātā un slimības pabalstiem Covid-19 ietekmē, radot risku šo pakalpojumu izmaksas nepārtrauktībai. Riski novērsti, veicot izdevumu apropriāciju pārdali starp speciālā budžeta apakšprogrammām, kā arī sedzot izdevumus no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem.

Būtiskākās izmaiņas tiesību normās, kas ietekmēja 2021.gada budžetu: minimālā ienākuma palielināšana, tai skaitā minimālo pensiju, ar valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un pensijas apmēru pārskatīšanu saistīto pakalpojumu un atbalsta bērniem apgādnieka nāves gadījumā paaugstināšana, kā arī atsevišķām slimības pabalsta saņēmēju kategorijām tika pagarināts pabalsta izmaksas periods.

Speciālā budžeta plāns 2022.gadam

Speciālā budžeta ieņēmumi 2022.gadā plānoti 3 437,5 milj. euro un izdevumi – 3 385,4 milj. euro, veidojot pozitīvu finansiālo bilanci 52,1 milj. euro, kā rezultātā prognozēts speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikuma palielinājums no 1 437,8 milj. euro gada sākumā līdz 1 490,0 milj. euro 2022. gada beigās.

Speciālā budžeta pamatrādītāji:

	Izpilde 2021.gadā, milj. euro	Plāns 2022.gadam, milj. euro	Izmaiņas,	
Ieņēmumi	3 410,1	3 437,5	+27,4	+0,8%
Izdevumi	3 209,6	3 385,4	+175,8	+5,5%
Finansiālā bilance	200,5	52,1	-148,4	X
Atlikums gada sākumā	1 237,3	1 437,8	+200,5	X
Atlikums gada beigās	1 437,8	1 490,0	52,1	X

Likumā „Par valsts budžetu 2022.gadam” noteikts, ka saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu”:

1) sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu sadalījums 2022. gadā ir šāds: sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumos — 97,11 procenti un pamatbudžeta ieņēmumos veselības apdrošināšanai — 2,89 procenti;

2) sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumu sadalei 2022. gadā piemēro šādus ieņēmumu īpatsvarus: valsts pensiju speciālajā budžetā — 70,46 procenti; nodarbinātības speciālajā budžetā — 3,48 procenti; darba negadījumu speciālajā budžetā — 2,08 procenti; invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā — 23,98 procenti.

Speciālā budžeta ieņēmumi 2022.gadā, salīdzinot ar 2021.gadu plānoti par 27,4 milj. euro (+0,8%) vairāk. Sociālās apdrošināšanas iemaksu likme 2022.gadā saglabājas iepriekšējā gada līmenī 34,09% (tai skaitā 1% veselības nodoklis), attiecīgi - darba ņēmēja likme 10,5% un darba devēja likme 23,59%. Ieņēmumi no sociālās apdrošināšanas iemaksām 2022.gadā plānoti 3 133,3 milj. euro, kas ir par 115,3 milj. euro (+3,8%) vairāk nekā 2021.gadā.

2022. gadā iemaksu likme valsts fondēto pensiju shēmā paliek nemainīga (6 procenti) un valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājiem plānots ieskaitīt 641,1 milj. euro.

Nenodokļu ieņēmumi speciālajā budžetā 2022.gadā plānoti 60,3 milj. euro, kas ir par 14,0 milj. euro (-18,8%) mazāk nekā 2021.gadā, ko galvenokārt ietekmē uzkrāto fondēto pensiju kapitāla iemaksu samazinājums saistībā ar izmaiņām tiesību normās, kas paredz uzkrātā kapitāla mantošanu.

Saņemto dotāciju no valsts pamatbudžeta apmērs 2022.gadā plānots 243,8 milj. euro, kas ir par 73,9 milj. euro (-23,3%) mazāk nekā 2021.gadā, kas galvenokārt saistīts ar Covid-19 pakalpojumu izmaksas nodrošināšanu 2021. gadā.

Speciālā budžeta izdevumi 2022.gadā, salīdzinot ar 2021.gadu plānoti par 175,8 milj. euro (+5,5%) vairāk. Budžets izstrādāts, pamatojoties uz Finanšu ministrijas (FM) prognozēm valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām, makroekonomiskajiem rādītājiem, to ietekmei uz sociāla rakstura pabalstu un kompensāciju izmaiņu tendencēm. Būtiskākās izmaiņas tiesību normās, kas ietekmēja 2022.gada budžetu: valsts apmaksāto darbnespējas dienu skaita palielināšana par vienu dienu. 2022.gada oktobrī plānots pārskatīt valsts pensiju vai tās daļu, kas nepārsniegs 486 euro, izņemot Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku, I grupas invalīdu un politiski represēto personu pensijas, kuras pārskatīs neatkarīgi no apmēra. Indeksācijai tiks piemēroti diferencēti indeksi, ņemot vērā pensijas veidu un vecuma pensijas saņēmēja apdrošināšanas stāža lielumu:

1,0244 (ņemot vērā 80% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu 45 gadi un vairāk;

1,0242 (ņemot vērā 70% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 40 līdz 44 gadiem;

1,0239 (ņemot vērā 60% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 30 līdz 39 gadiem un pensijām, kas piešķirtas par darbu kaitīgos apstākļos;

1,0236 (ņemot vērā 50% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu līdz 29 gadiem un citām valsts pensijām, atlīdzībām un piemaksām.

Izstrādājot 2022.gada budžetu tika ņemta vērā speciālā budžeta finanšu un rezultātīvo rādītāju izmaiņu dinamika 2021.gadā un tās ietekme uz nākamā gada prognozēm.

Speciālā budžeta rezultātīvo rādītāju izmaiņas pret iepriekšējo gadu:

Pakalpojums	Rādītājs	2021.gada izpilde	2022.gada plāns	Izmaiņas	
Valsts pensijas	Saņēmēju skaits*	526,1	530,8	4,7	0,9%
	Vidējais apmērs, euro	390,12	404,69	+14,57	+3,7%
Bezdarbnieka pabalsts	Saņēmēju skaits*	31,7	33,6	+1,9	+6,0%
	Vidējais apmērs, euro	317,82	373,46	+55,64	+17,5%
Darba negadījumu pakalpojumi	Saņēmēju skaits*	12,5	13,7	+1,2	+9,6%
	Vidējais apmērs, euro	427,96	456,89	+28,93	+6,8%
Maternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	1,3	1,3	0	0%
	Vidējais apmērs, euro	3 535,88	3 689,75	+153,87	+4,4%
Slimības pabalsts	Saņēmēju skaits*	25,9	21,3	-4,6	-17,8%
	Vidējais apmērs, euro	975,31	1 185,49	+210,18	+21,6%
Paternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	0,8	0,8	0	0%
	Vidējais apmērs, euro	413,89	432,20	+18,31	+4,4%
Vecāku pabalsts	Saņēmēju skaits*	20,3	21,0	+0,7	+3,4%
	Vidējais apmērs, euro	480,26	521,51	+41,25	+8,6%

*) izmaksāts vidēji mēnesī tūkst. personām

Ņemot vērā inflācijas un iemaksu algas faktisko pieaugumu 2021.gadā, kā arī turpinoties inflācijas un iemaksu algas kāpumam, kas plānojot 2022.gada budžetu tika prognozēts ievērojami mazākā apjomā, pastāv risks, ka speciālā budžeta izdevumi pārsniegs piešķirto apropriaciju. Pensiju izmaksu pieaugumu var ietekmēt 2022.gadā prognozētais indeksācijas palielinājums un pārrēķini, pievienojot uzkrāto pensiju 2.līmeņa kapitālu visiem klientiem, kas nebija izdarījuši savu izvēli attiecībā uz kapitālu. Turpinoties augstiem saslīkstības rādītājiem un ar tiem saistītajiem slimības pabalstu pieprasījumiem, iespējama nepieciešamība slimības pabalstu izmaksām novirzīt vairāk finansējumu nekā plānots.

VSAA direktora vietniece

I.Podmoskovnaja

Sigita Krastiņa-Rulle

VSAA, Plānu-finanšu daļas vadītāja p.i.

67038997

Sigita.Krastina-Rulle@vsaa.gov.lv